

تاریخ عثمانی انجمنی

مجموعہ سی

ایک آیدہ برنشر اولتور

مندرجات

بروثیقہ مؤلم افضل الدین
» ذیل صفوت
سلطان عثمان ٹاپینک لہ سفرینہ دائر ترکیہ برکتاہ سی : خلیل ادھم
غزوات خیرالدین پاشا نجیب عاصم
شہزادہ خلیلک سرکذشتی یانقواسکندرھوجی
روم سلجوقی دولتک انقراضیلہ تشکیل ایدن طوائف ملوک (مابعد) . احمد توحید
سلسلہ وقوعات دولت علیہ دہ ضبط اہدلیان ۱۱۴۲ سنہ سی حادثاتی . عارف
تفرقہ : تاریخ سلطان عہد ثانی . مؤلفی قریتو وولوس . مترجی قارولیدی .

فیثانی ۵ غروش

استانبول

انجمن عثمانی

مطبعہ عثمانی

۱۳۲۸

سلطان عثمان خان ثانينك له سفرينه دائر

ترجمه بر کتابه سی [۱]

بیاض مرمردن لوحه . ارتفاعی ۱,۳۱ و عرضی ۰,۷۰ مترودر . اون یدی
سپردن عبارت اولان یازیلری کرفت اوله رق مرتب و قیارتیه اوله رق محکوکدر .
سطرلر یکدیگرندن قالین چیز کیلر ایله آبرلندر .

(۱) حمدی حدو شاء لایوعد اول رب العالمین حضرتلرینه که مخلوقات [ی]
کون عدمدن فضاء وجوده کتوردی و صلوت

(۲) و سلام رسول کائنات و مفخر موجودات اوزره اولسون
پادشاه دریا دل هنر مند و خسر و کردن کش

(۳) بی ماننده خاقان البحرین و صاحب الحرمین الشرفین اغنی السلطان
ابن السلطان عثمان خان ایدالله سلطته

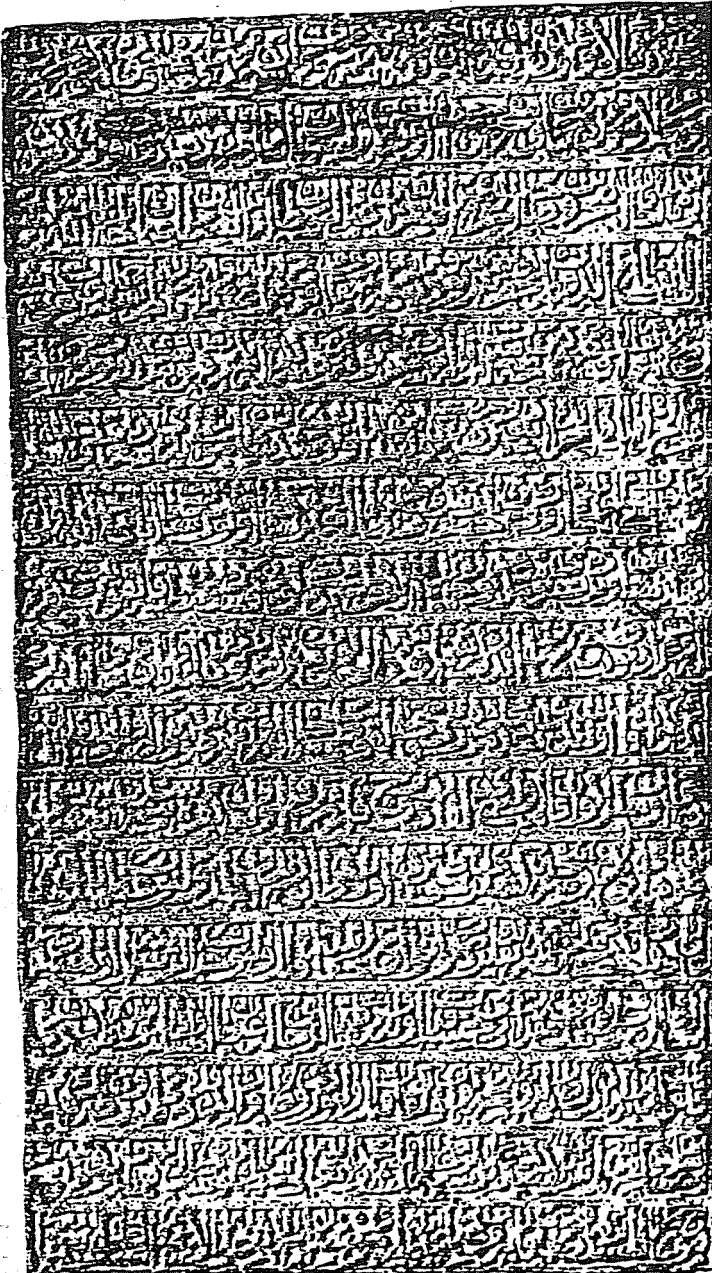
(۴) الی انقطاع [۲] الدوران حضرتلر [ی] دیمه توقه دیمکه معروف
مقام فرح قزایه صید و شکار طریقله کلوب هواسی

(۵) طبع شریفلرینه موافق کله کین نجبه مدت ارام ایتمشلر در بو
منزله کلندکده له سفرندن کلو [ب] [ب] بیگ اوتوز بر [ب] نه نک

(۶) محرم الحرامک اواخرنده اربعین دن دورت کون مقدم اولوب
شدت شتا موسمی ایدی سعادتلو و عدالتلو

(۷) و مهابتلو و شجاعتلو پادشاه روی زمین حضرتلرینک هر وجهله
طالعلری کشاده اولوب شدت شتا ایامی بمحمدالله اول

[۱] کتابه نک عینی کوستر بر قطعه فطوغرافی لوحه سی بومقاله به
درج ایدیلشد . — [۲] قافک اوزرنده بر نقطه واردر . بلکه « انقطاع »
یازمقی استه نیوردی .

- (۸) بهاردن نشان ويرردی بوس[۱] مزبوره [۱] جاذی الاخرک
يدنجی کونی قسطنطيه دن قالقوب نيت کفره
(۹) له وقزاق ديوب قطع منازل ايدەرك شهر ادرنيه داخل [و]لوب
منزل مزبوره کامل اوتاغ هايونله يکرمی
(۱۰) یدی کون اقامت اولندی بعدە محل مز[و]ردن دخی
قالقوب طی مراحل ایدوب نهر طونیه واصل اولندقده انده
(۱۱) دخی اون سکر کون اقامت اولندی کفار دوزخ قرارک
قزاق وله کفره[۲] دن نیجه اشقیاسی
(۱۲) طونهای هایوندن ونیجه سرکشری حوطین ده اولان طابورندن
اخذ اولتوب عظمتلو پادشاه
(۱۳) عالی وقار حضرتلرینک نظر شریفارنده کلوب انواع حقارتیه
قتل اولتوب جزالریته سزا اولمشدردر
(۱۴) الحاصل محل مزبوره نیجه بیک مقداری بی حساب قزاقوله
اشقیاکله لری خاکه غلطان اولمشدردر ونهر طونه دن دخی
(۱۵) قلقوب کفار بدکردارک طابورلریته وارنجه کون بکون کفار
قتل اولتوردی و طابوره [۲] وارلدقده دخی طوب و تشک ضربندن
(۱۶) وعسکر اسلامک تیغ تیز برانلرندن لاشه کش[۳] له لر[۴] یله
ستار حاصل اولمشدر بحمدالله تعالی عظمتلو پادشاهمک یمن همتلرندە
بر مرتبه فتح
(۱۷) فتوح حاصل [و] لشدکه فتح خاقانیدن برو عثمانیه میسر
اولمشدر الحمدالله علی آلايه والشکر علی نعمایه .

[۱] « سئ مزبوره » دکل « سئ سابقه » دیمک لازم ایدی زیرا ۱۰۳۰
سیدر . — [۲] « طابور » بعضی اسلاولانلرندە مستحکم اردوگاه وبر
محاربه اتانسنده اطرافدن چان اهابی محافظه ایتمک اوزره بایلان استعکامات
معناستەدر که ترکجه ده دخی بویله جه استعمال اولمشدر .

کرمیان اوغلارینه داتربو مجموعه نك ايكنجی جزئنده نشر ايتديكم مقاله ده
ترجه تاريخی کتابه لرك نه قدر نادر اولديني سويله مش ايدم . ايسته بالايه
درج ايتديكمز کتابه ده بوميانده اولوب ۱۳۱۷ سنه نده ديمتوقه قصبه نده
واقع قلعه خرابه نده خفياً طاش چيقارمغله اوغراشان برکشی طرفدن
بولوش و ۱۳۱۸ سنه سی ايلولنده حکومت محليه نك هميله موزه هايونه
ارسال اولنهرق ۱۸۴۵ نومرو ايله چينلي كوشكده موقع تشيره وضع
ايدلشدر .

قواعد ايفرافيه تطبيقاً اولاً مختصراً متك صورت تحريری بعده
جهت تاريخه سی تدقيق ايدم جگزر . متك طرز افاده سی اون برنجی عصر
هجريدن قاله تأليفاتك كتابته مشابه اولوب حتی بعض جمله لری بوكونکی
کتابت ترکیه هان مطابق کيدر . املا و کتابچه بعض خطالر وارددرکه
بونلردن برطاقی کاتب و یا خطاطه و برطاقی ده لوحه یی حک ایدن طاشچی به
عطف اولفق لازم کلور . از جمله برنجی سطرده « لایوعد » و اوچنجی
سطرده « بی ماننده » و بشنجی سطرده « نه بیك اوتوز برسه نك » و سگرنجی
سطرده « بونه مزبورده » ترکیب و عبارده لرنده کی خطاو دوشگونك اشکاردر .
اون التجی سطرده « لاشه کسه لرسته لر » جمله سی بلکه « لاشه کشته لر یله سدرلر »
صورتنده یازیلق لازم کلوردی . متك املا نه کلنجه ، طبقی بوكون دخی
اولدینی کبی ، طرز تحریرده اطراد یوقدر . از جمله « نیجه » کله سی بعضاً ده
« نیجه » و « قلقوب » کله سی « قلقوب » کبی دخی یازیلی اولوب « نه »
کله نده نونك دندانای اکثر یا اککدر [۱] .

کتابه نك محل ظهوری اولان « دیمتوقه » یا خود لوحه ده یازیلی اولدینی
وجهله « دیمه توقه » قدیمآ هبروس نامنی طاشیان مریخ نه ری اوزرنده
وادرنه نك جنوبنده واقع بر قصبه در . اسم قدیمی « دیدیمو نیخوس » ایدی که
چفته سورلی دیمکدر . فی الواقع قلعه سی غایت متین و مشهور ایدی .
(۱) کله لر . اکک اولان حرفلر کوشه لی بازارتزلر اینجده علاوه قلیشدر .

پيزانين ايمپراطور لرندن وعائله لری افراندن بعضلری بوراده اقامت اينديلر
 و ۷۴۳ نه هجريه سنده ايمپراطوريانی قانتاقوزهن قلعہ ني اعمار و تقويه ايندی.
 ديمتوقه ۷۶۳ ده سلطان مراد خان اول امراندن حاجی ايلکي
 طرفدن فتح اولنوب خاقان مشاراليه ادرنه نك فتحه قدر حتی بعدالفتح
 قصبه مذکوره پایتخت حالي اکتساب اينجهيه قدر (سنه ۷۶۸)
 جيات هوايله معروف اولان ديمتوقه ده اقامت بيورمشدر [۱].
 ديمتوقه نك اسی تاريخ عثمانیده پک چوق سبق ايدر. حتی اسوج
 قرالی مشهور اون ايکنجی شارل مملکتته عودتدن امتاع ايلديکندن
 برقاچ سنه دنبرو اقامت اينديکي بندر قصبه سنده طوتيلوب ۱۱۲۵ سنه سی
 اوائلده جبراً ديمتوقه نقل اولندينی وقایع معلومه دندر [۲].
 ديمتوقه نك سورلری يقين و قتلره قدر آزچوق محافظه اولندينی حالده
 بالآخره قم قم منهدم اولغله باشلامش و خرابه لرنده موضوع بحث
 اولان کتابه لوحه سی ظهور ايتشد.

متن کتابه ده مختصراً مندرج بولمال وقعه تاريخيه مورخلر بمزك
 عريض و عميق حکايه ايتدکلی سلطان عثمان خان تانينك «خوتين
 سفری [۳]» درکه بعضاً «له سفری [۴]» ديمکله دخی مشهوردر.

[۱] تاج التواريخ جلد ۱، صيفه ۷۱ و ۷۳. — کاتب چلبی، روم ايلي
 و بوسنه، کتبخانه عمومیده آل يازسی نومرو ۴۹۶۶. — [۲] تاريخ راشد،
 ايلک طبعی، جلد ۲، ورق ۹۵. — وولتر، اون ايکنجی شارلک تاريخی
 (فرانسجه). — هامر، تاريخ دولت عثمانیه، جلد ۱۳، صيفه ۲۴۸
 (فرانسجه ترجمه سی). — [۳] کتابه ده «حوظین» املايله يازيليدر.
 کاتب چلبی فذلکده «خوتون» يازييور. بکون روسيه مالککندن اولان بصاراييا
 ايلتک شالنده طورله ياخود ديشتر نهرينک ساحل يمينده برقلعه در. نهرک
 قارشو ياقه سنده قامه نچ قلعه سی واردرکه تركجه تاريخلرده قمانجه ناميله معلومدر.
 اوليا چلبی سياحتنامه سنده خوتين قصبه و قلعه سته دأثر معلومات مفصله واردر،
 حلد ۵، صيفه ۱۲۳. — [۴] «له» دهها طوغريسي «لخ» لر براسلاو
 قيله سی اولوب يديجي عصر ميلادیده «لتون» قيله سيله برلهرک پولوتز قومن
 تشکيل ايتش اولدقلری مرويدر.

کاتب چلبی نک فذلکھنی اساس اتحاد ایدرک نعمانک بومحاربہ حقندہ
 ویردیکی معلوماتہ نظراً [۱] صدر اعظم چلبی علی پاشا ۱۰۳۰ سنہ سی
 اوائلندہ قزاق کیلرینک قرہ دکنر سواحلندہ کی بلاد عثمانیہ بہ متبادیاً
 تعرض ایتمکدہ اولدقلرینی سبب عد ایدرک دھا ہنوز اون سکنر یاشندہ
 بولان سلطان عثمان ثانی بی ممالک عثمانیہ نک شرق شمالیندہ ہم حدود
 بولان پولونیا اورزینہ حرکتہ تشویق وترغیب ایلمشدر . ہرنہ قدر وزرای
 سائرہ طرفدن پادشاہک بالذات حربہ عزیمتدن صرف نظر اولتقی توصیہ
 ایلمش ایسہدہ نزد پادشاہیدہ مقبول طو تلیوب سنہ مزبورہ جمادی الآخرہ .
 سنک بدنجی کونی [۲] داود پاشا صحرا سندہ قوریلان اردو کاہہ عزیمت ویکرمی
 طقوزنجی کونی اردوی ہمایونلہ اورادن حرکتلہ رجیک اوتنجی کونی
 ادرنہ بہ مواصلت اولنمشدر [۳] . شعبانک بشندہ مزاحم عظیمہ ایلہ
 بالقانلر آشیلہ رقی یکرمی ایکیندہ اردونک طونہ کنارندہ واقع
 ایساقچی بہ [۴] مواصلتی متعاقب بورادہ مجدداً برقلعہ وقارشو باقیہ
 برکبری انشانہ ابتدار اولنوب رمضانک اوتنجی کونی کبری حاضر
 اولدیقندن اردو طونہ نہرینی کچمشدر [۵] . رمضانک یکرمیندہ
 بغدادہ تاتاران نام موقعہ واریلدقدہ دیاربکر بکربکیسی دلاور پاشا
 وعقبجہ افلاق بکی عکرلریلہ اردویہ التحاق ایلمشدر . شوالک التنجی
 کونی بغدادشت (۶) نام منزلدہ یکچریلر یوقلمہ ایڈیلش وبغدان بکنک

[۱] کاتب چلبی ، فذلکھ (مطبوعی) صحیفہ ۰۴۰۳ — نعبا (۱۲۸۰ طبعی)
 جلد ۲ ، صحیفہ ۱۸۷ — . پجوی ، جلد ۲ ، صحیفہ ۳۷۶ . — [۲] نعبا ،
 ماہ نیسان ایدی دیور . فی الواقع ۱۶۲۱ سنہ سی نیسانک ۲۹ نجی کوئہ
 مصادفدر . مورخینک جلد سی بوتاریخ حقندہ متفقدرلر . — [۳] پجوی بہ کورہ
 جمادی الآخرہ نک ۲۶ نجی کوئیدر . شعبانک برندہ اخیولی برغوسک شرق
 شمالیندہ واقع « آندوس » قبضہ سنہ مواصلت ایلمشدر . — [۴] الیوم
 رومانیادہ دوریمچہ نک جہت شمالیندہ سندہ وطولچہ نک غربندہ طونہ کنارندہ
 برقلعہ در . پجوی بہ کورہ شعبانک ۲۶ نجی کونی اورایہ واریلشدر . — [۵]
 پجوی ، درت شعبانہ کجلدی والی شعبانہ وارباشہ مواصلت اولندی . دیور .

لهلولر طرفته امداد كوندردیكى شوع بولسنة مېنى عزل ایدیلهر ك یرینه له دشمنی عد اولنان استقان طومر انصب اولمشدر .

نهایت عثمانلی اردوسی شوالك اون بشنده یغنی استانبولدن حر كتندن دوت آی صكره خوتین قربنده واقع بر طاغلق یره نازل اولدی . نفس خوتینده له قوماندانی دوت بیک لهلول و سكر بیک آلمان عكریله وقارشو یاقهده واقع قانچسده ایه لهستان ولی عهدی التمش بیک عكر ایه اخذ موقع ایدوب طابورلر ترتیب ایتمشر ایدی . سلطان عثمان خان دخی كندو چادرلرخی دشمن طابورلری قارشوسنده مرتفع برموقعه ركز ایتدیروب جنكه مهیا اولدیله . بو آراق تاتار خان جانبك كرای عكریله ورود ایدوب اردوی هاپونه ملاقی اولشدر . شوالك یكرمی برنجی كونی ایدی كه دشمن استحكامانه قارشو منتظم هجوملر باشلاوبوب یكرمی ایكینده ایكنجی و یكرمی درتنده اوچنجی و یكرمی یدینسده دردنجی هجوم اجرا قلندی . برنجی هجومده غلبه عثمانلولر طرفده ایكن نتیجه سر قالدی . دردنجی هجومده بودین بككر بکیسی قره قاش پاشادشمن قورشونیه شهید اولدی [۱] . ذی القعدة نك سكرنجی كونی كال غیرتله بشنجی واون برنجی كونی التبی هجوملر دخی اجرا قلمش ايسده بوالی هجومك هیچ برنده قلعه و طابورلر ك فتخی میسر اوله مامشدر .

بوموفیتسزلكك باشلیجه اسبابی بر طرفدن صدر اعظم حین پاشا ایه قره قاش محمد پاشانك ودیكر طرفدن قریم خان ایه محاربهده یرارلنی كوریلوب التفات شاهانه به مظهر اولان اولونقای اویماغنك امیری قاتمر میرزانك ماینلرنده کی رقابت وحده و باخصوص دارالسعاده اغاسی سلیمانك جهالت و تأملسز جارتنه عطف اولمق لازم كلور [۲] .

[۱] اولیا چلبی مشارالیهك قیرینی ودها بر جوق شهید قیرلرخی خوتینده زیارت ایتمشدر . سیاحتنامه ، جلد ۵ ، صفحه ۱۲۵ . — [۲] پچوی ، جلد ۱ ، صفحه ۳۷۸ . — نعمیا ، جلد ۲ ، صفحه ۲۰۵ . — هاسر ، جلد ۸ ، صفحه ۲۸۲ .

الحاصل ہوندن صکرہ اتخاذ اولنہ جق تدبیرہ دائر سلطان عثمان خان امراسیلہ مشاورہ ایدوب لازم کلدیکی تقدیردہ موقع حربدہ قیشلابوب ایلک بہاردہ جنکہ دوام ایدہ جکنی بیان ایلشدر۔ حالبوکہ قرہ قاش پاشانک شہید اولدینی کون عثمانلی اردوسندہ پک چوق تلفات وقوعبولدیغندن [۱] عسکرک کوزی ییلمش وحالت روحیہ سیدہ مختل اولمش ایدی۔ دیگر طرفدن دشمنہ دخی کرکی کچی ضعف طاری اولمفلہ برابر [۲] لہ ممالکنی تاتارلر متبادیاً غارت ایتکدہ ایدیلر۔ بوسیدن اولا لہلولر صلحہ طالب اولوب ذی القعدہ نک اون اوچندہ افلاق ویودہ سی رادول شربان واسطہ سیلہ مراجعت ایتلمری و ماہ مزبورک یکر میسندہ ایہ طوغریدن طوغری بہ طرف پادشاہی بہ برہیئت سفارت کوندرملری اوزرینہ سلطان سلیمان خان زمانندہ اولان شروط وعہود موجبہ صلحہ راضی اولندی۔

اشبو شرائط صلحہ دولت عثمانیہ ایچون برشین ایدی : خوتین قلعہ سی کہ اہمیتنیز بر موقع اولوب ذاتاً بغداد حدودی داخلندہ ایکن غشپار عصیان ایتدجکہ کندوسنہ معین اولمق ایچون بورانی لہ قرالہ ویرمش ولہ قرالیدہ قلعہ بہ برابیکوز آدم قویمش ایدی۔ اشدہ بوقلعہ نک بغدادہ اعادہ سی وقزاق اشقیاسنک ممالک عثمانیہ بہ تعدی ایتہمسی و ویرکوارسال اولتنبجہ بہ قدر معتبر آدملردن برقاجی رهن اولہرق آلیقونلشی قرار۔ لشدیرلدی [۳]۔ اشدہ شرائط مصالحہ بوکچی کولنج برقاج مادہ دن عبارت قالدی۔ « زہی غزا ، لفظی بو محاربہ بہ تاریخ اولمشدر۔

اشبو محاربہ نک ختامندن صکرہ سلطان عثمان خان ۱۰۳۰ سنہ سی ذی القعدہ سنک ۲۳ نجی کونی خوتین دن حرکتلہ ۱۰۳۱ سنہ سی ربیع۔

[۱] اوروپا مورخلرنک قولنجہ سکان بیک کشی ، ہامر ، جلد ۸ ، صفحہ ۲۸۲۔ — [۲] عثمانلی مؤرخلری دشمن اردوسنک تلفاتی یوز بیک کشی بہ بالغ اولدینی سویلیورلر۔ — [۳] لہستانک تاتارلرہ سنوی قرق بیک فلوری ویرکو ویرمی شرائط صلحہ دن اولدینی ہامر سویلیور ، جلد ۸ ، صفحہ ۲۸۲۔

سلطان عثمان خان تائینک له سفرینه داتر ترکیه برکتابه سی ۲۳۱

الاولنك ۱۲ نجی كونی آلاى والا ایله در سعادته داخل اوله رق اوچ كون
شك ایدیلشدر [۱]. عودت پادشاهیدن برقاج آی صكره یعنی ۸ رجب
۱۰۳۱ تاریخده استانبوله ظهور یافته اولان وقایع عظیمه سلطان عثمان
تائینك خلع وشهادتی و سلطان مصطفای اولك دفعه ثانیه اوله رق تحته
جلوسى منتج اولشدر. بعض روایاته كوره له سفرنده بکیچری طائفه شك،
تلطیف بهانه سیله بالاده بیان اولدینی وجهله بغداداشت منزله یوقلمه
ایدیلی وقره قاش پاشاك شهید اولدینی كون پادشاهك سپاه زمهره نه كویاتكدير
ایله خطاب ایلمش اولملری بو ایکی طائفه شك انكسار قلوبنی موجب
اولش ایدی. حادثه مؤله شك اسباب عدیده سندن بریده بلکه بو اوله
كر كدر [۲].

بورایه قدر خلاصه ایلدیکمز له محاربه سی وقایع شك تفرعاتی
تاریخ مزده هان یكدیكرینه مطابق اوله رق مندر جدر. دیمتوقه كتابه شك
متی بزه فضله بعض معلومات اعطا ایدیور. سلطان عثمان خان محاربه دن
عودتنده ادرنه دن استانبوله كیدن و حوصه دن كچن جاده كیری تعقیب
ایتموب صید وشكار مقصدیله ادرنه شك جنوبنده واقع دیمتوقه یه عزیمت
ایدرك قیشی اوراده كجوردیكى كتابه شك جمله محتویاتسنددر. دیمتوقه یه
مواصلتلى ۱۰۳۱ نه سی محرمنك اواخرنده وقوعبولوب تاریخ شمسی یی
دخی تعیین ایتك ارزوسيله ناظم كتابه « اربعین دن دورت كون مقدم » دیوركه
تاریخ میلادی ایله ۱۶۲۱ نه سی كانون اولنك ۱۸ نجی كونه تصادف
ایدرك [۳].

اردوی هایونك ۲۳ ذی القعدة ۱۰۳۱ (۹ تشرین اول ۱۶۲۱) ده

[۱] پچوی ده، ۲۵ ذی القعدة ده خوتین دن حرکت و ۲۸ سفرده استانبوله
مواصلت ایلدی، دیه ستورددر. [۲] نعمی، جلد ۲، صحیفه ۲۰۷. —
[۳] كتابه ده محرمانك اواخری یازیل اولغله مطلق بو آيك صوك كونی
معناسی متضمندر.

خوتین دن حرکتله استانبوله موصلتی اولان ۱۲ ربیع الاول ۱۰۳۱ (۲۵ کانون نانی ۱۶۲۲) تاریخلری اراشده اوج یحق آی قدر بر فاصله کوریلور. بو اوزون مدت ظرفده پادشاهک نره لرده قالدینه داتر مؤرخلرده هیچ بر معلومات اولمینی حالده کتابه بونقطه یی تنویر ایدیور. فضله اوله رق کتابده خاقان مشارالیهک خوتینه حین عزیمتلرنده اوغراقلری بعض منزله لرده مخیددر. ادرنده بکرمی یدی کون قالدنیور. مؤرخلره کوره ادرنه ره رجبهک اوننده واریلدیقندن اورادن شعبانک سکنزنده حرکت ایدیش اولسی لازم کلور. حالبوکه پچوی ده شعبانک برنده آیدوسده بولونلینی مخیددر. کتابه طونه نه ری کنسانده اون سکنز کون ارام ایدلینکی یلیدی ریورکه بوده نعیانک خبرلرینه مطابقدر. کتابه نک صوکلرینه طوغری بو محاربه ده استحصال اولنان موفقیاته داتر مبالغه لی سوزلری طبعی کورمک لازم کلور. احتمال که بولوحه تاریخیه سلطان عثمان خانک دیمتوقه ده حکام اقامتلرنده رکز اولمش ایدی. محرر کتابه نک «بر مرتبه فتح فتوح حاصل اولمشدر که فتح خاقانیدن برو [۲] عثمانیه میسر اولمشدر» کی مغایر حقیقت اولان سوزلرینه رغماً ینه تاریخ عثمانیز ایچون مهم بروئیه اولدینده شبهه یوقدر.

خلیل ادهم

[۲] یعنی فتح قسطنطنیه.